

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

560

שיחת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • בחוקתי תשפ"ב

עמלי תורה זוכים להנהגה למעלה מהטבע

בפרשת שבוע, **אם בחוקתי תלכו** (ויקרא כו, ג), אזי יש הרבה ברכות והבטחות, למעלה מן הטבע, כגון ועץ השדה יתן פריו (שם ד), ופירש רש"י שאילני סרק יעשו פירות, וכן ואכלתם לחמכם לשובע (שם ה), ופירש רש"י שאוכל קמעה ומתברך במעו, דהיינו שאוכלים משהו בשיעור מועט וכבר שבעים מזה, והתהלכתי בתוכם (שם יב), ופירש רש"י אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, כאן בעולם הזה, גן עדן בעולם הזה! כל זה עתיד להיות בימות המשיח, למעלה מן הטבע.

ומהו 'בחוקתי תלכו'? עבור מה יזכו לכל הברכות? פירש רש"י שתהיו עמלים בתורה, וזוהי הבטחה, שבעתיד כך יהיה, שכל כלל ישראל כולם יזכו להנהגה למעלה מן הטבע, בזכות שיהיו עמלים בתורה, וכך בודאי יהיה בעתיד, בימות המשיח, שכל כלל ישראל יהיו עמלים בתורה, ובזכות זה יזכו להנהגה מופלאה למעלה מן הטבע.

והנה עדיין לא זכינו לזה, ועדיין אין לנו זכויות שכל כלל ישראל יזכו, אבל כל אחד בפני עצמו יכול לזכות, ולכל יחיד ויחיד יש הבטחה, וכך מסתבר, שכל יחיד ויחיד יכול לזכות בזכות המעשים הטובים האלה, ואם יעמול בתורה יזכה להנהגה למעלה מן הטבע. כך היא ההשגחה.

ואמרו חז"ל בפרקי אבות (ו, ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה, אשריך! והיינו שזהו האושר הכי גדול שיכול להיות, כאן בעולם הזה, האדם הכי מאושר הוא רק מי שהולך בדרכה של תורה, עם עמל התורה מתוך מיעוט תענוג, שזהו גם אחד מהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, במיעוט תענוג.

וצריך שיהיה דווקא כך, עם פת במלח, וגם אם יש יותר מזה, אבל המטרה היא לא התענוג, אלא אוכלים לשם שמים, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (ג, ג) שמי שכל מעשיו לשם שמים הוא עובד השם גם כשהוא ישן, כי המטרה של השינה זה כבוד שמים. וכך ההשגחה, שאם פת במלח תאכל במיעוט תענוג ובתורה אתה עמל, אזי אשריך בעולם הזה!

ומצד שני **אם לא תשמעו לי** (ויקרא כו, יד), אזי יש תוכחה איומה, ומה החטא? ממה הכל מתחיל? מפרש רש"י אם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה, ואם לא עמלים בתורה אזי כבר נמשך הלאה עד שמגיע רח"ל להיות כופר בעיקר, כמו שמפורש בהמשך דברי רש"י, כי זהו היצר הרע וכך הטבע הרחוקי, שחוסר עמלות בתורה גורם לכפירה בעיקר!

והכלל הוא כמו שאמרו חז"ל (יומא לח, ב) הבא ליטרה מסייעין אותו, והבא ליטמא פותחין לו, אם עמלים בתורה זהו בא ליטרה, ואז יש הצלחה וסייעתא דשמיא, ואם לא תשמעו לי ולא עמלים בתורה, זהו בא ליטמא ויש תוכחה, כך היא המציאות.

ההשגחה מן השמים שיחזרו בתשובה

ומה היא המטרה של התוכחה? מפורש בהמשך הפסוקים (שם מא) **או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם**, היינו שהתוכחה תביא להכנעת הלב הערל שיחזרו בתשובה, וזוהי המטרה, כי עונשי שמים אינם סתם עונש על העבר, אלא הם לתיקון על העתיד, וזה הכלל בכל עונשי שמים, כל עונש וקשיים שיש מן השמים, זה לטובת האדם להביאו לידי תיקון, שיחזרו בתשובה ויעשה כבוד שמים, זוהי המטרה.

ובאמת כתוב עוד בסוף התוכחה (שם מד) **ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם כי אני השם אלוקיהם**, ואמרו חז"ל (מגילה יא, א) לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כהן גדול, לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי איתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות, והיינו שיש השגחה על כלל ישראל, שתמיד יהיו משפיעים רוחניים שיחזרו בתשובה.

ומ"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל אמר (מכתב מאליהו ח"א עמוד 233 ועוד) שזוהי השגחה גם על כל יחיד ויחיד, שבכל אדם מישראל יש נקודה פנימית (א פינטאלע איד) וניצוץ פנימי של קדושה, והוא כדי להשפיע עליו שיחזור בתשובה [א"י]. כאן הושלם מעט משיעורי החומש בחוקתי תשס"ח.

וכאמור הבא ליטרה מסייעין אותו, והבא ליטרה מתחיל מתורה, וזהו דבר ששייך לכל אחד ואחד, לפי כוחו, לפי הזמן הפנוי שיש לו, אפילו אם יכול זמן מועט, לנצל את כל הזמן בעסק התורה, ובזכות 'עמלים בתורה' זוכים הלאה והלאה, כל אחד לפי כוחו, וכמו שנאמרה ההבטחה על הכלל, כך גם על הפרט, וזהו הדרך, בעמלה של תורה.

כוח התפילה בלב על רוחניות

יש עוד עצה של תפילה, וידוע מרבי ישראל סלנטר שאמר כי בדוק ומנוסה שבתפילה על רוחניות אין הגבלה, ואם אדם מתפלל על ענייני רוחניות, תפילה אמיתית בלב, יש סייעתא דשמיא להצלחה.

וכבר סיפרנו את המעשה שהיה ביהודי שהגיע מוחץ לארץ, והוא לא היה בעל אמונה, והגיע לכותל המערבי כפי המנהג, ושם התעורר במחשבה והתחיל לחשוב, שאם באמת כל ענייני האמונה הם אמיתיים, הוא רוצה שמן השמים ירחמו עליו ויתנו לו סייעתא דשמיא להיות בעל אמונה, ובאותו הרגע שחשב כך בלבו, ניגש אליו פעיל מהפעילים שמחזירים בתשובה ושאל אותו אם הוא רוצה לדעת מה זה יהדות. כזו סייעתא דשמיא על יהדות, בזכות הבקשה והתפילה שבלב.

ועוד מעשה שהיה בצרפת, ביהודייה צעירה שהלכה לומר וביקשה לדעת מה זה נצרות, והוא כנראה היה אדם ישר, ושאל אותה, האם את יהודייה, והאם את יודעת מה זה יהדות? והשיבה שאינה יודעת, ואמר לה, אם כן קודם לך ותבררי מה זה יהדות ואחר כך תבואי אלי, והיא הלכה והתעניינה ביהדות וחזרה בתשובה שלמה, והייתה צדקת, ונישאה לאדם חשוב מאד, אדם מבוגר שהתאלמן, וזכתה לדורות ישרים מבורכים.

ופעם דיברתי בציבור ברמת גן וסיפרתי את הסיפור הזה, ואמר לי אחד מן הנוכחים, אני בנה של האשה הזו... וזכתה לסייעתא דשמיא כזו מפני שחיפשה ורצתה לדעת את האמת, והלכה לומר כי חשבה בטעותה ששם תשמע האמת, אבל מן השמים סיבבו שהכומר גיד לה לברר מה זה יהדות, ובאמת היא חזרה בתשובה, וזכתה להמשיך דורות ישרים מבורכים בעלי אמונה ובעלי מדרגה, כי הבא ליטרה מסייעין אותו.

וכך גם בתפילה, זהו דבר בדוק ומנוסה שבתפילה אמיתית על רוחניות התפילה עוזרת, אפילו תפילה בלב, והתפילה בלב עדיפה, אם אדם מבקש בלב: ריבונו של עולם, אני רוצה סייעתא דשמיא על רוחניות, אם הוא חושב כך בלבו ובאמת רוצה את זה, אפילו אם אינו מדבר, הרי השם יודע מחשבות אדם (תהלים צד, יא), וכבר נאמר (משלי כג, כו) תנה בני לבך לי, ואם אדם שואף ומבקש בלבו וזהו כבר בקשה אמיתית, ואילו כשמתפלל בדיבור יכול להיות שאומר רק את הנוסח הכתוב בסיפור ואינו מוכרח להיות עם כל הלב, אבל תפילה בלב שהיא בכל הלב וזהו תפילה אחרת.

וזה בדוק ומנוסה כמו שאמר רבי ישראל, שתפילה על רוחניות עוזרת, ותפילה בלב היא גם תפילה, ואמנם יש חיוב תפילה שלוש פעמים ביום שבוה הרהור לאו כדיבור דמי וצריכים להתפלל בדיבור, אבל הזכות שאפשר לזכות לסייעתא דשמיא על ידי תפילה, אפשר גם על ידי תפילה בלב.

וזהו דבר קל מאד לכל אחד, וכל אחד שרוצה הצלחה ברוחניות, בתורה ויראת שמים ומידות טובות, על הכל שייך סייעתא דשמיא, וזוכים לזה על ידי תפילה, ומתפללים גם על יראת שמים, כגון בברכת אהבה רבה ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, וכן בספר תהלים יש הרבה פסוקים ובקשות על יראה, כגון (תהלים פו, יא) יחד לבבי ליראה שמך, ואף על פי שאמרו (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואם כן הרי היראה אינה בידי שמים, אלא בידי אדם, ומדוע מבקשים על זה? אבל זה גופא מה שתלוי ביד האדם, לבקש! שיתפלל ויבקש רחמים! ואם מבקשים בלב וזהו בקשה אמיתית, ואז בדוק ומנוסה שיש סייעתא דשמיא.

וכאמור זהו דבר קל מאד לכל אחד ואחד, והרי כל אחד ואחד מכלל ישראל רוצה הצלחה ברוחניות, תורה, ויראת שמים, ומידות טובות, שהם הדברים שהעולם עומד עליהם, ואם יבקש בלב עם תפילה בלב יזכה לסייעתא דשמיא, כי אין הגבלה לרוחניות, וכמו שאמרו (ברכות נ, א) הרחב פיך ואמלאהו – ההוא בדברי תורה כתיב, והקב"ה מבקש מן האדם, תבקש!

ואמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט, ומדרש תהלים פ"ד) כי מלך בשר ודם אם מבקשים ממנו פעם אחת ואינו עונה, וחוזרים ומבקשים פעם שנייה, הוא כועס! שהרי רואים שאינו רוצה להתייחס, ומדוע חוזרים ומבקשים שוב,

אבל הקב"ה אינו כן, אלא אדרבה רצונו יתברך שהאדם ירבה לבקש, 'הרחב פיך ואמלאהו', תבקש ותבקש, ומה שיותר תבקש יהיו לך יותר זכויות.

זהו מה שאנו יכולים לזכות עם בקשת רחמים, ואפשר בדיבור, ובלב זה יותר אמיתי, לזכות לסייעתא דשמיא בענייני רוחניות, תורה, ומידות טובות, ויראת שמים, ותפילה בכוונה, סייעתא דשמיא לתפילה בכוונה, על הכל אפשר לזכות לסייעתא דשמיא על ידי תפילה, אשרינו מה טוב חלקנו שיש לנו את האפשרויות האלה לזכות למדרגות רוחניות בכל השטחים, ובעזרת השם נזכה שמן השמים ירחמו עלינו ויתנו לנו את הזכויות.

דרכי ההצלחה בתורה – דברי רבינו שליט"א במעמד פתיחת הזמן במעונו לתלמידי ישיבת 'נחלת בנימין' שבנשיאותו

בעולם הזה ומתוך תענוג, כמו שנאמר פיקודי השם ישירים משמחי לב, כי דברי תורה מעניינים, וכל אחד יכול להצליח בתורה, לפי כוחו, ואין זה תלוי בכישרון שלו, אלא בהתמדה! ויכול במשך הזמן לגמור ש"ס ולהתחיל עוד פעם ש"ס, בבלי וגם משניות, וגם זרעים וטהרות, אין זו בעיה.

וצריך רק **ניצול הזמן** בלי בטלה, ויש הרבה דברים שגורמים לבטלה, מתוך סקרנות, שזה מעניין, רוצים לדעת מה שנעשה בעולם, אבל מה זה נוגע לי, בעולם יש מלחמות, שיטפונות, וחדשות, אבל מה זה משנה לי ולמה אני צריך לדעת את זה? הרי בזמן הזה אני יכול שתהיה סקרנות מה כתוב בגמרא, מה הגמרא אומרת מה רש"י אומר ומה התוספות אומרים.

וגם **צורת הלימוד**, כשלומדים דבר ולא מבינים, אם בהתחלה לא מובן הגמרא או הרש"י או התוספות, יש עצה, לחכות למחר, ואז לומדים עוד פעם, ועל פי רוב מה שלא היה מובן מתברר בחזרה, לא באותו היום, אלא ביום אחרי זה, ולפעמים יש דבר שיותר מסובך וצריכים חזרה שלישית ואז הכל מתברר, החזרה נותנת בהירות! וזה חיים מאושרים אשריך בעולם הזה ממש כפשוטו, החיים הכי מאושרים זה עסק התורה.

זה נוגע גם על העתיד, פה נמצאים בחורים, אבל אפילו בעתיד, כשיש כבר משפחה, מי שעוסק בתורה זה החיים הכי מאושרים, ואם צריכים פרנסה, מי שהפרנסה שלו היא מתורה אז החיים מאושרים, ופרנסה ממשוה אחר זה לא חיים מאושרים! רק פרנסה מעסק התורה, או לתלמידים, או ללמד אלי"ף בי"ת, גם אלי"ף בי"ת זה דברי תורה, כל אחד לפי הרמה שלו, והעיקר הוא עסק התורה וחיים על פי התורה, שזה אשריך בעולם הזה.

בעזרת השם יזכו התלמידים, והמלמדים, מזכי הרבים, והמושפעים, וכאמור עם חברותא כל אחד משפיע על השני, שהאחד רב והשני תלמיד, יזכו להצלחה בתורה בסייעתא דשמיא ויהיו גדולי תורה.

דבר ידוע ששיבה מקדשת את המקום, ישיבה משפיעה קדושה, יראת שמים אהבת תורה ומידות טובות, לכן כל בני הישיבה שעוסקים בתורה, ומרביצי התורה שמשפיעים תורה ויראת שמים ומידות טובות, זכותם גדולה מאד, ובחובות הלבבות (שער אהבת השם פ"ו) כתב שכל המעשים הטובים שעושים המושפעים שייכים למשפיע, מה שהמושפע עושה, ומה שהצאצאים שלו יעשו עד סוף כל הדורות, הכל שייך למשפיע.

והמושפעים עצמם אלו שעוסקים בתורה הרי הם דבוקים בקדושה, שהתורה מקדשת את האדם, והוא מתקדש! בכל רגע שלומד הוא מתקדש, וכשמפסיק ללמוד, אם הוא נח כדי שיהיה לו כוח להמשיך ללמוד אזי גם המנוחה נחשבת כעסק התורה ויש על זה ראיות, אבל אם הוא נח סתם שלא לצורך הרי זה הפסקת הקדושה.

וצריכים לדעת את זה, שכל אחד שלומד הוא מתקדש! ומלבד זאת, **כל אחד יכול להיות גדול בתורה**, ואין זה תלוי בכישרון, אלא תלוי בהתמדה, כי הבא ליטרה מסייעין אותו ויש סייעתא דשמיא, ובפרט אלו שמשפיעים שהם מזכי הרבים זוכים לסייעתא דשמיא מרובה, אבל גם מי שלומד בעצמו, מתקדש כל הזמן, וזוכה לסייעתא דשמיא.

וכשלומדים עם חברותא **בדיבוק חברים** זו עוד מעלה, שכל אחד מוסיף הבנה לשני, וצריך להיות ב'דיבוק', לא בוויכוח אלא בדיבוק חברים, ואמנם יכול להיות גם ויכוח, אבל לשם שמים [ולא לשם ניצוח], וכן שימוש חכמים, ופלפול התלמידים, ויכול להיות פלפול התלמידים גם בין הבחורים עצמם, שני בחורים בישיבה שהאחד יותר טוב מהשני, האחד הוא רב וחברו התלמיד, ואצל האחד זה מרבתי ואצל השני מתלמידי. ישיבה זה דבר מיוחד להצלחה בתורה, כמו שאמרו (אבות ב, ז) מרבה ישיבה מרבה חכמה, ואמרו מרבה תורה מרבה חיים, אבל מרבה ישיבה מרבה חכמה!

ובכלל יש לדעת כי כל אחד יכול בלי מאמצים מיוחדים לגמור את הש"ס, במשך כמה זמן, בלי מתח ובלי מאמצים מיוחדים מיותרים, מתוך אשריך

דברי רבינו שליט"א לכנס החיזוק שהתקיים השבוע בירושלים למשפחות הרוגי מירון

יש גמרא בשבת דף ק"ח אמר רבי יוסי יהא חלקי ממתו בדרך מצוה, רבי יוסי התנא אומר שהוא רוצה שיהיה לו אותו החלק שיש למי שמת בדרך מצוה, אם הוא נמצא בדרך של מצוה, ולא כתוב שהוא עושה מצוה, אלא 'בדרך', בדרך של המצוה, והוא מת באותו הזמן, עמו יהא חלקי! התנא רבי יוסי מאחל לעצמו את החלק הזה, את הגן עדן הזה של מתי בדרך מצוה. זאת אומרת שמי שמת בדרך מצוה יש לו זכויות עצומות בעולם הבא.

אלו שנהרגו במירון, למה הם הגיעו למירון? לשם מצוה, נוסעים לקבר התנא רבי שמעון בן יוחאי כדי לקבל השפעה, רוצים לקבל השפעת קדושה מרבי שמעון בן יוחאי, זו הייתה המטרה, בדרך מצוה ועוסקים במצוה, לא רק בדרך מצוה, אלא עוסקים במצוה, ועל זה אמר רבי יוסי יהא חלקי, עם מתי בדרך מצוה, וכל שכן מתי בשעת מצוה בתוך המצוה עצמה, ואין לשער את הזכויות, את הגן עדן והעולם הבא שיש לאלו שמתו בזמן עסק המצוה.

אם כן אלו שנהרגו יש להם גן עדן עצום, והם מאושרים ושמחים בחלקם, והם אינם יכולים לבוא אלינו להגיד לנו את החיים הטובים שיש להם, תענוגי העולם הבא שעין לא ראתה אלוקים זולתך, שזה דבר שאין לנו מושג וגם הנביאים לא ידעו מה הם תענוגי העולם הבא (ברכות לד, ב), מי שהוא בעולם הזה לא יכול לדעת מהו העולם הבא, איזה הנאה יש בעולם הבא, אבל זאת עלינו לדעת, שהם עכשיו מאושרים ושמחים בחלקם, עם 'התענוג האמיתי' כלשון המסילת ישרים בפרק א', חיי נצח עם תענוגים שכל הזמן נוסף עוד יותר ויותר תענוג.

ורק אנחנו חסר לנו, למשפחות חסר האהוב שעכשיו אינו נמצא איתנו, וזה כמו שהוא נסע למקום רחוק שאי אפשר לקבל קשר איתו, אבל הוא מאושר שם, עם חיים מאושרים. לכן אין מקום להצטער ולרחם עליהם, אין מה לרחם ואין מה להצטער, כי הם יש להם תענוגים שאין לשער, ורק לנו יש געגועים שחסר לנו, ועל זה יש הלכות ודיני אבלות עד כמה מותר ועד כמה אסור וכמה צריך להתאבל, ובתוך י"ב חודש עדיין יש אבלות קצת, אבל אחר כך אין שום היתר להצטער עוד, ובעזרת השם יהיו רק בשורות טובות וחיים טובים לכל המשפחות.

נדבת אחד מבני החבורה מתלמידי רבינו שליט"א כהודיה להש"ת לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו שיחי' יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים!

מוקדש לזכות החתן הרב מאיר אלישע זלושינסקי עב"ג שחתי' לבית קוק לרגל שמחת נישואיהם בשעט"מ יזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עדי!

לעילוי נשמת מרת חיה רעשא רייזל חפץ ע"ה בת הרה"ג אליעזר הלוי מובשוניץ זצ"ל נלב"ע י"ח אייר תשמ"ז - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הצדיק רבי משה אהרן ברורמן זצ"ל ב"ר שמואל ניסן זצ"ל נלב"ע כ"ב אייר תש"פ - תנצב"ה